



**INDUSTRIJSKA BIBLIOTEKA
„JUGOSLOVENSKOG LLOYDA“
BROJ 7**



*
JAŠA GRGAŠEVIĆ.

**INDUSTRIJA
SRBIJE I
CRNE GORE**

*

1 9 2 4

**ZAGREB - NAKLADA „JUGOSLOVENSKOG LLOYDA“
TISAK HRVATSKOG ŠTAMPARSKOG ZAVODA D. D.**

Predgovor.

Uredništvo »Jugoslavenskog Lloyd« kao svom dugogodišnjem saradniku i poznavaoocu privrednih prilika u Srbiji povjerilo mi je, da za njegovu »Industrijsku biblioteku« napišem prikaz o razvitku i sadanjem stanju industrijske djelatnosti u oblastima Srbije i Crnegore.

Pisci ranijih svezaka iste biblioteke s pravom su naglašivali i isticali sa kakovim im se sve poteškoćama valjalo boriti u njihovom radu, jer im nije prethodilo nijedno djelo te struke, pak je dakle valjalo zaorati u još neoranu njivu. No još kudikamo teže je bilo pristupiti tome poslu u jednoj oblasti, gdje je rat do temelja uništio ne samo industriju, već takodjer i raznio i spalio sve arhive, po kojima bi se moglo naći podataka potrebnih da se pruži jedan historijat industrijske radinosti, koji bi bio potreban, da čitaoci u cjelini i svestrano upoznadu ovaj predmet, naročito s obzirom na prilike u kojima se nalazi industrija u Srbiji. A i kod preduzimača samih u mnogo slučajeva nije takodjer bilo one prave i iskrene predusretljivosti u podavanju podataka o njihovom radu, kakove je bilo potrebno za što vjerniji i istinskiji prikaz. Zbog svega toga možda ovaj moj prikaz i nije uspio onako, kako sam si ga sam zamišljao, da bi potpuno opravdao od strane redakcije »Jugoslav. Lloyd« ukazano mi povjerenje.

Na pravednoj i objektivnoj kritici je međjutim, da ovaj moj rad ocijeni i upozori na eventualne nedostatke i učinjene — svakako ne hotomične — propuste, jer najsavjesnije učinih sve, što sam znao i mogao.

Što se pak same industrijske djelatnosti u Srbiji tiče, to sam uvjeren, da će mnogi od čitatelja ovoga prikaza biti ugodno iznenadjen, kada, po ovoj knjizi, upozna stvarno privredno stanje u Srbiji, koja je do sada gledano isključivo kao agrarna i stočarska zemlja, i dozna, da je na tom polju učinjeno ne samo nekoliko pohvalnih pokušaja, nego da je podignut i čitav jedan niz velikih industrijskih preduzeća, koja već ulaze u prve redove naše fabričke djelatnosti.

Prije rata Srbija, ona mala Srbija, uspjevala je da pokriva svoje potrebe u glavnim proizvodima, i ako nije imala stručne radne snage, i ako je oskudijevala u kapitalu, i ako pritisnuta od jačeg susjeda do samog kraja prvoga decenija ovoga stoljeća nije mogla da vodi jednu svoju industrijsku politiku.

Čitaoc će upoznati energiju i prirodjenu sposobnost našega naroda u ovoj pokrajini listajući stranice ove knjige, pa kada upozna onaj brzi uspjeh kod obnove, umjeti će da ocijeni doprinos, što ga ova oblast daje jačanju snage naše privrede. Danas, kao sastavni dio naše države, ona će potpomognuta akcijom naprednijih naših krajeva, koji su se razvijali pod boljim privrednim prilikama, dati sve ono, što mi od nje tražimo, naime dopunu proizvodnji ostalih krajeva, kako bi se mogli osloboditi potpuno potrebe uvoza sa strane.

Ako postignem samo jedan uspjeh, a to je, da iz ostalih naših krajeva uklonim predrasude, da se agrarna i stočarska Srbija i Crna Gora ne dadu industrijalizirati, biti ću zadovoljan, jer to će biti potstrek na jedan srdačniji i saglasniji zajednički rad, koji iskreno želim. A taj uspjeh ću, uvjeren sam, postići.

BEOGRAD, novembra 1924.

J A Š A G R G A Š E V I Ć

SADRŽAJ.

	Strana
Predgovor pisca	3— 4

I. DIO: RAZVITAK INDUSTRIJE U SRBIJI I CRNOJ GORI. (Strana 5 do 60).

	Strana
Uvod	5— 7
Industrija u Srbiji i Crnoj Gori do 1914. godine	9— 18
Prisajedinjeni krajevi i Crna Gora	19— 22
Pijoniri srpske industrije	23— 39
Obnavljanje poslije ratnog zastoja	40— 59

II. DIO: INDUSTRIJA SRBIJE I CRNE GORE. (Strana 60 do 240).

	Strana
Prehranbena industrija. (Mlinovi, klanice, konzerviranje ribe, pivare i industrije šećera, alkohola i njegove preradbe, industrija zejtina)	60—130
Rudarska industrija. (Ugljenokopi, rudnici antimona, koksa, pirita, mermera, cem. laporca, olovne rude, asbesta i hroma. — Mineralne vode i banje)	131—192
Odjevna industrija. (Fabrike tekstilne robe, štofova, fabrike pletovina, rublja, zavesa, gajtana, vreća, užarije, šamija, sunco i kišobrana)	193—223
Gajenje svilaca i industr. svile	224—227
Gradjevna i keramička industrija. (Industrija i preradba kamena. — Cementna industrija. — Cigljane. — Industrija stakla)	228—255
Lijesna industrija. (Strugare. — Preradba drveta)	256—271

Metalna i strojeva industrija. (Fabrike vagona, fabrike raznih željeznih izradjevina, livnice, garaže, mehaničke radionice)	272—292
Industrija i preradba kože. (Fabrike kože, fabrike obuće i fabrike raznih kož. izradjevina)	293—297
Kemička industrija. (Kem. fabrike, fabrike sapuna i svijeća — razno)	298—303
Električna industrija. (Fabrike za izradu elektrotehničkih potrepština. Električ. centrale)	304—310
Papirna i grafička industrija. (Fabrike papira. Preradba papira)	311—322
Razna industrija. (Duhan i njegova preradba. — Fabrike češljeva. — Razno)	323—325
Brodarstvo. (Srpsko brogarsko društvo. — Brogarski sindikat SHS)	326—334
Organizacija industrijalaca	334—340
Sadržaj	341—342
Oglasi	343—384